

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З РОЗРОБЛЕННЯ
ОСВІТНЬОЇ (ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ, ОСВІТНЬО-
НАУКОВОЇ) ПРОГРАМИ І-ІІІ РІВНІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
В ПОЛТАВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРАРНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ректора університету
21 листопада 2024 р. № 400

Ректор Олександр ГАЛИЧ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З РОЗРОБЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ (ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ,
ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ) ПРОГРАМИ І–ІІ РІВНІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
В ПОЛТАВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

СХВАЛЕНО

Протокол засідання вченої ради
університету
21 листопада 2024 р. № 4

Протокол засідання ради з якості
вищої освіти університету
24 жовтня 2024 р. № 2

ПОЛТАВА 2024

Укладачі Методичних рекомендацій з розроблення освітньої (освітньо-професійної, освітньо-наукової) програми I–III рівнів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті:

Олександр ГАЛИЧ – ректор

Валентина АРАНЧІЙ – перший проректор

Андрій ДОРОШЕНКО – проректор з науково-педагогічної роботи

Інна ЛАВРІНЕНКО – керівник відділу моніторингу та забезпечення якості освіти

Тетяна ЯПРИНЕЦЬ – завідувач навчально-методичного кабінету відділу моніторингу та забезпечення якості освіти

ЗМІСТ

1. Загальні положення	4
2. Основні терміни та їх визначення (тезаурус)	6
3. Основні вимоги до структури, змісту й оформлення освітньої програми	10
4. Порядок розроблення, затвердження і закриття освітньої програми	13
5. Порядок реалізації, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми	15
6. Особливості розроблення міждисциплінарних освітніх програм	18
7. Гарант освітньої програми	20
8. Прикінцеві положення	22
Додатки	23
<i>Додаток А. Зразки оформлення титульного аркушу освітньо-професійної / освітньо-наукової і міждисциплінарної освітньої програми</i>	24
<i>Додаток Б. Зразок оформлення Листа погодження та Передмови освітньої програми</i>	26
<i>Додаток В. Зразок оформлення Профілю освітньої програми</i>	31
<i>Додаток Г. Зразок оформлення Переліку компонентів освітньої програми</i>	36
<i>Додаток Д. Зразок оформлення Форми атестації здобувачів вищої освіти</i>	38
<i>Додаток Е. Зразок оформлення Матриці відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми</i>	39
<i>Додаток Ж. Зразок оформлення Матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми</i>	39
<i>Додаток И. Зразок оформлення Обґрунтування необхідності відкриття освітньо-професійної / освітньо-наукової програми</i>	40
<i>Додаток К. Зразок оформлення Узагальнення пропозицій і зауважень стейкхолдерів</i>	42

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Методичні рекомендації з розроблення освітньої (освітньо-професійної, освітньо-наукової) програми I–III рівнів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті (далі – Методичні рекомендації) розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» (в редакції постанови КМУ від 24.03.2021 № 365), наказів Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», від 01.02.2021 № 128 «Про затвердження Вимог до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм», від 28.05.2021 № 593 «Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти», стандартів вищої освіти спеціальностей, Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті та інших чинних нормативних документів.

1.2. Ці Методичні рекомендації є складовою системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та встановлюють основні вимоги до змісту й оформлення освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм (далі – освітня програма), за якими здійснюється підготовка фахівців у Полтавському державному аграрному університеті (далі – Університет).

1.3. Освітня програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо) на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, логічну послідовність вивчення освітніх компонентів, кількість кредитів ЄКТС, потрібних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання – компетентності, які повинен опанувати здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

1.4. Освітня програма створюється з урахуванням вимог Національної рамки кваліфікацій, стандарту вищої освіти для відповідної спеціальності кожного рівня. У межах однієї спеціальності Університет може реалізовувати декілька окремих освітніх програм. Освітні програми можуть спільно реалізовувати декілька навчально-наукових інститутів / факультетів.

1.5. За рівнями вищої освіти освітні програми поділяються на програми: першого (бакалаврського) рівня, другого (магістерського) рівня, третього (освітньо-наукового) рівня.

За предметним полем освітні програми можуть відповідати одній предметній області або бути міждисциплінарними.

1.6. Кожну освітню програму затверджує вчена рада Університету.

1.7. У разі реалізації іншомовної освітньої програми повинен бути її переклад мовою викладання.

1.8. За формою здобуття освіти виокремлюють освітні програми, котрі передбачають інституційну (очну (денну), заочну) та дуальну освіту.

1.9. Кожну освітню програму розробляє робоча група з розроблення освітньої програми, керівником якої є гарант. Загальне управління освітньою

програмою здійснює група забезпечення освітньої програми. До складу групи забезпечення освітньої програми мають входити не менше трьох науково-педагогічних та/або наукових працівників, які мають освітню та/або професійну кваліфікацію, що відповідає освітній програмі, мають науковий ступінь та/або вчене звання та працюють в Університеті за основним місцем роботи. Очолює цю групу гарант освітньої програми.

1.10. З метою забезпечення публічності інформації про освітні програми обов'язковим є розміщення на офіційному сайті Університету проєктів і затверджених освітніх програм. Затверджені вченою радою Університету освітні програми мають бути оприлюднені гарантом на сайті Університету не пізніше 15 робочих днів із моменту введення їх у дію наказом ректора.

1.11. Періодично, але не менше одного разу на рік, проводиться моніторинг освітньої програми.

1.12. У разі зміни назви освітня програма проходить затвердження як нова.

1.13. У разі зміни очікуваних програмних результатів навчання (компетентностей) акредитованої освітньої програми змінена освітня програма вважається новою освітньою програмою, щодо якої вносяться відповідні відомості до ЄДЕБО. Така освітня програма підлягає новій акредитації. Ця норма не застосовується у разі приведення програмних результатів навчання (компетентностей) у відповідність до стандарту вищої освіти або розширення очікуваних програмних результатів навчання (компетентностей), або заміни програмних результатів навчання (компетентностей), крім передбачених стандартами вищої освіти, в обсязі до 50 відсотків.

1.14. Назви освітніх програм у межах спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, встановлюються стандартами вищої освіти. Назви інших освітніх програм встановлює Університет і можуть містити ключові слова предметної області спеціальності (спеціалізації, предметної спеціальності) або міждисциплінарної предметної області, а також професійних кваліфікацій у разі їх присвоєння. У назві освітньої програми не можуть використовуватися повністю або частково назви інших спеціальностей і галузей знань, освітніх програм у межах спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, а також професійних кваліфікацій, для яких законодавством передбачено здобуття вищої освіти з іншої спеціальності та/або освіти іншого рівня.

1.15. Освітні програми, що передбачають присвоєння професійних кваліфікацій, повинні забезпечити виконання вимог відповідних професійних стандартів (за наявності).

1.16. Освітньою програмою може бути передбачена можливість присвоєння додаткових декількох професійних кваліфікацій, що формуються за рахунок її вибіркового освітніх компонентів. Здобувачу вищої освіти за результатами виконання освітньої програми може бути присвоєно не більше двох професійних кваліфікацій.

1.17. Освітня програма є майновою власністю Університету, зберігається у справі директорату навчально-наукового інституту / деканату факультету та представлена у вільному доступі на офіційному сайті Університету.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ (ТЕЗАУРУС)

Акредитація освітньої програми – оцінювання якості освітньої програми та освітньої діяльності Університету за цією програмою щодо відповідності стандарту вищої освіти, спроможності виконання вимог стандарту, а також досягнення заявлених у програмі результатів навчання відповідно до критеріїв оцінювання якості освітньої програми.

Атестація – це встановлення відповідності результатів навчання здобувачів вищої освіти вимогам освітньої програми та/або вимогам програми єдиного державного кваліфікаційного іспиту.

Вибіркові компоненти освітньої програми – складова освітньої програми, що має становити не менше як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених освітньою програмою (не менше ніж 10 відсотків для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання).

Галузь знань – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти широка предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей.

Гарант освітньої програми – науково-педагогічний / науковий працівник, який несе відповідальність за якість і реалізацію освітньої програми, має вищу освіту та/або науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною освітньою програмою. Цей працівник може бути гарантом лише однієї освітньої програми.

Група забезпечення освітньої програми – група науково-педагогічних та/або наукових працівників, для яких Університет є основним місцем роботи і які відповідають за виконання освітньої програми на певному рівні вищої освіти, особисто беруть участь в освітньому процесі та відповідають кваліфікаційним і кадровим вимогам до провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти, визначеним Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності. Група забезпечення освітньої програми супроводжує реалізацію освітнього процесу, забезпечує виконання освітньої програми. Її склад затверджується наказом ректора на підставі подання директора навчально-наукового інституту /декана факультету на початку кожного навчального року.

Дескриптори Національної рамки кваліфікацій:

- *відповідальність та автономія* – здатність особи застосовувати знання і навички самостійно та відповідально;

- *знання* – осмислена та засвоєна суб'єктом інформація, що є основою його усвідомленої та цілеспрямованої діяльності. Знання поділяються на емпіричні (знання фактів та уявлення) і теоретичні (концептуальні, методологічні);

- *комунікація* – взаємодія осіб із метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності;

- *уміння / навички* – здатність застосовувати знання для виконання завдань та розв'язання проблем. Уміння / навички поділяються на когнітивні (що включають логічне, інтуїтивне та творче мислення) і практичні (що включають ручну вправність, застосування практичних способів (методів), матеріалів, знарядь та інструментів).

Закриття освітньої програми – вилучення цієї освітньої програми з переліку освітніх програм ЄДЕБО, що реалізуються в ПДАУ.

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються в Університеті на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації.

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу та накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС.

Кафедра, відповідальна за реалізацію освітньої програми, – кафедра Університету, котра забезпечує якісне виконання відповідної освітньої програми.

Перелік кафедр, відповідальних за реалізацію освітніх програм, затверджується наказом ректора на підставі подання директора навчально-наукового інституту / декана факультету на початку кожного навчального року.

Кваліфікація – визнана Університетом або іншим суб'єктом освітньої діяльності у сфері вищої освіти та засвідчена документом про вищу освіту сукупність визначених освітньою програмою та здобутих особою компетентностей (результатів навчання).

Кваліфікація професійна – це визнана кваліфікаційним центром, суб'єктом освітньої діяльності (зокрема Університетом), іншим уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання), що дають змогу виконувати певний вид роботи або здійснювати професійну діяльність.

Кваліфікаційна робота – це форма атестації, що може бути проведена на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам освітньої програми, стандартів вищої освіти та Національної рамки кваліфікацій.

Кваліфікаційний рівень – структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей (результатів навчання), які є характерними для кваліфікацій відповідного рівня.

Компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей:

- *інтегральна компетентність* – узагальнений опис кваліфікації, що виражає її основні компетентнісні характеристики щодо професійної діяльності та/або навчання;

- *загальні компетентності* – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача вищої освіти в різних галузях і для його

особистісного розвитку;

- *спеціальні (фахові, предметні) компетентності* – компетентності, актуальні для конкретної предметної області, які є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю на певному рівні НРК.

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин.

Міждисциплінарна освітня програма – освітня програма, котра передбачає опанування знань на межі галузей знань, спеціальностей та/або належить до кількох спеціальностей, які й визначають її предметну область.

Моніторинг освітньої програми – постійний цільовий контроль і діагностика стану освітньої програми на базі систематизації наявних джерел інформації, а також спеціально організованих заходів із метою зіставлення реального стану з очікуваними результатами у процесі створення освітньої програми, відстеження освітнього процесу в межах цієї освітньої програми за чітко визначеними показниками.

Національна рамка кваліфікацій – це системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів.

Обов'язкові компоненти освітньої програми – складова освітньої програми, що визначається та узгоджується відповідним стандартом вищої освіти спеціальності в термінах результатів навчання і є обов'язковою для освоєння всіма здобувачами вищої освіти за цією освітньою програмою.

Освітній компонент – формально структурована одиниця навчального плану (навчальна дисципліна, курсова робота (проєкт), практика тощо), що має чіткий і зрозумілий перелік результатів навчання, відповідні критерії оцінювання та визначену кількість кредитів ЄКТС.

Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова) програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою цілей і результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може передбачати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації.

Оновлення освітньої програми – це форма перегляду освітньої програми у вигляді оновлення окремих її елементів із відповідними змінами в програмах освітніх компонентів, навчальному плані тощо.

Професія, для якої запроваджене додаткове регулювання – вид професійної діяльності, доступ до якої, крім наявності освіти відповідного рівня та спеціальності, визначається законом або міжнародним договором.

Робоча група з розроблення освітньої програми – група, котра створюється для безпосередньої участі в усіх процедурах, пов'язаних із розробленням,

затвердженням, моніторингом і переглядом освітньої програми, у процедурах зовнішнього оцінювання якості та самооцінюванні. До її складу входять члени групи забезпечення освітньої програми, здобувачі вищої освіти, внутрішні та зовнішні стейкхолдери. Очолює цю групу гарант освітньої програми.

Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити та виміряти, та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів.

Розрахунковий строк виконання освітньої програми за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти визначається відношенням її обсягу в кредитах ЄКТС до розрахункового навчального навантаження здобувача вищої освіти протягом одного навчального року за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти. Розрахунковий строк виконання освітньої програми за іншими, крім денної та дуальної, формами здобуття вищої освіти визначається закладом вищої освіти. Для осіб, які здобувають вищу освіту за кошти державного (регіонального) замовлення, строк навчання може бути збільшеним на 25 відсотків порівняно з розрахунковим строком виконання освітньої програми за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти.

Стейкхолдери – зацікавлені сторони, фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності Університету, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність. Стейкхолдерів класифікують на зовнішніх і внутрішніх:

- *зовнішні стейкхолдери* – держава, регіональні органи державної влади та органи місцевого самоврядування, роботодавці, випускники, абітурієнти та їх батьки, різноманітні громадські об'єднання тощо;

- *внутрішні стейкхолдери* – здобувачі вищої освіти та їхні батьки, науково-педагогічні працівники, представники структурних підрозділів, адміністрація Університету.

Структурно-логічна схема освітньої програми – послідовність освітніх компонентів, включених до освітньої програми, та їх зв'язки між собою.

Спеціалізація – частина предметної області спеціальності, яка може визначатися Університетом і передбачає одну або декілька профільних спеціалізованих освітніх програм.

Спеціальність – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти частина предметної області галузі освіти і науки.

Якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам зацікавлених сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості.

3. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ, ЗМІСТУ Й ОФОРМЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

3.1. У процесі опанування освітньої програми здобувачі вищої освіти мають досягати результатів навчання (компетентностей), визначених відповідним стандартом вищої освіти спеціальності.

3.2. Структура та зміст освітньої програми:

Титульний аркуш (додаток А). На титульному аркуші освітньої програми вказуються:

- назва міністерства;
- назва закладу вищої освіти;
- назва документа (тип освітньої програми);
- назва освітньої програми;
- назва рівня вищої освіти;
- код і найменування спеціальності (спеціальностей – для міждисциплінарних освітніх програм);
- спеціалізація (за наявності);
- шифр і назва галузі знань (галузей знань – для міждисциплінарних освітніх програм);
- дата затвердження вченою радою Університету та введення в дію із зазначенням наказу та підписом ректора Університету;
- місце та рік видання.

Лист погодження освітньої програми (додаток Б):

- вказуються посади осіб, з якими погоджено освітню програму, їхні прізвища, імена;
- вказується гарант освітньої програми (керівник робочої групи з розроблення освітньої програми);
- зазначаються дата та номер протоколу засідання кафедри, відповідальної за реалізацію освітньої програми, яким задокументовано внесення освітньої програми робочою групою з розроблення освітньої програми до розгляду радою з якості вищої освіти спеціальності;
- зазначаються дата й номер протоколу засідання ради з якості вищої освіти спеціальності, яким освітню програму схвалено до розгляду вченою радою навчально-наукового інституту / факультету;
- зазначаються дата та номер протоколу вченої ради навчально-наукового інституту / факультету, яким освітню програму схвалено до розгляду вченою радою Університету.

Передмова (додаток Б):

Зазначається склад робочої групи з розроблення освітньої програми, вказуються:

- для науково-педагогічних / наукових працівників – прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання, посада, назва закладу вищої освіти, місце його розташування;
- для здобувачів вищої освіти – прізвище, ім'я, по батькові, назва освітньої програми, рівень вищої освіти;

- для зовнішніх стейкголдерів – прізвище, ім'я, по батькові, посада, назва організації, місце її розташування.

Зазначаються рецензії зовнішніх стейкголдерів: вказується прізвище, ім'я, по батькові, посада, назва установи / організації, місце її розташування.

I. Профіль освітньо-професійної / освітньо-наукової програми (додаток В).

1. Загальна інформація.
2. Мета освітньої освітньо-професійної / освітньо-наукової програми.
3. Характеристика освітньо-професійної / освітньо-наукової програми.
4. Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання.
5. Викладання та оцінювання.
6. Програмні компетентності.
7. Програмні результати навчання.
8. Ресурсне забезпечення реалізації освітньо-професійної / освітньо-наукової програми.
9. Академічна мобільність.

Мета та програмні результати навчання освітньої програми мають відповідати місії та стратегії Університету, визначатися з урахуванням очікувань до процесу навчання та його результатів зацікавлених сторін (стейкголдерів), тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, досвіду аналогічних вітчизняних і зарубіжних програм тощо.

При формулюванні програмних результатів навчання освітньої програми варто враховувати таке:

- програмні результати навчання характеризують те, що здобувач вищої освіти має продемонструвати після успішного завершення навчання за освітньою програмою;

- набір програмних результатів навчання має відображати особливості, унікальність освітньої програми.

Програмні результати навчання освітньої програми мають бути:

- 1) конкретними – забезпечувати достатній рівень деталізації, написані зрозуміло;
- 2) об'єктивними – сформульованими нейтрально, уникаючи зайвої амбітності, суб'єктивності;
- 3) досяжними – реалістичними з погляду часу та ресурсної забезпеченості;
- 4) корисними – повинні сприйматися як такі, що відповідають рівню вищої освіти та вимогам (очікуванням) зацікавлених сторін і суспільства;
- 5) відповідними – відповідати кваліфікаційним вимогам;
- 6) мати ознаки стандартів – визначати стандартні вимоги, яким має відповідати здобувач вищої освіти.

II. Перелік компонентів освітньої програми та їх логічна послідовність.

У розділі подається: інформація про обов'язкові компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові роботи (проекти), практики тощо), обсяги у кредитах ЄКТС, форми підсумкового контролю; структурно-логічна схема освітньої програми – схематичне відображення логічної послідовності

вивчення компонентів освітньої програми, представлене у вигляді графа (додаток Г).

Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах ЄКТС) має відповідати вимогам законодавства України, нормативним документам Університету щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (*за наявності*).

Зміст освітньої програми повинен мати чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, мають становити логічну взаємопов'язану систему та в сукупності давати можливість досягти заявленої мети освітньої програми та програмних результатів навчання.

В освітній програмі необхідно передбачити практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка створює можливість здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Освітні програми Університету мають забезпечувати не лише фахову підготовку, а й набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (*soft skills*), що відповідають заявленим цілям, програмним результатам навчання, забезпечують гармонійний розвиток особистості, формування активної громадської позиції та патріотизму.

III. Форма атестації здобувачів вищої освіти (додаток Д).

У розділі подається така інформація:

- форми атестації здобувачів вищої освіти;
- вимоги до кваліфікаційної роботи (*за наявності*);
- вимоги до атестаційного екзамену / кваліфікаційного іспиту (іспитів) за спеціальністю / єдиного державного кваліфікаційного іспиту за спеціальністю (*за наявності*);
- вимоги до публічного захисту (демонстрації) (*за наявності*);
- документи, які отримує випускник на основі успішного проходження атестації.

IV. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми (додаток Е).

Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми є відображенням взаємозв'язків між компонентами та запланованими компетентностями.

V. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми (додаток Ж).

Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми визначає взаємозв'язки між програмними результатами навчання і компонентами освітньої програми.

VI. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

В Університеті функціонує система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, якою передбачено здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів і процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм з

обов'язковим залученням до цього процесу представників роботодавців, здобувачів вищої освіти та інших стейкхолдерів;

3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників Університету та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному сайті Університету, на інформаційних стендах і в будь-який інший спосіб;

4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, зокрема самостійної роботи здобувачів вищої освіти, за кожною освітньою програмою;

6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;

7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;

8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками та здобувачами вищої освіти Університету, зокрема створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;

9) інших процедур і заходів.

VII. Перелік нормативних документів, на яких базується освітня програма

Зазначаються національні нормативно-правові акти, міжнародні документи, локальні нормативні документи Університету, що регулюють функціонування освітньої програми.

VIII. Пояснювальна записка (не є обов'язковою)

Пояснювальна записка містить інформацію та рекомендації, які розробники освітньої програми вважають за необхідне довести до уваги користувачів, але які не визначені як обов'язкові. Пояснювальна записка складається у довільній формі, не потребує подальшого погодження та/або затвердження.

4. ПОРЯДОК РОЗРОБЛЕННЯ, ЗАТВЕРДЖЕННЯ І ЗАКРИТТЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

4.1. Нова освітня програма впроваджується за ініціативою керівництва Університету, навчально-наукового інституту / факультету та / або ініціативної групи науково-педагогічних / наукових працівників кафедр.

Розробленню нової освітньої програми передують визначення доцільності та потреби її відкриття. Зокрема на засіданні кафедри, котра ініціює відкриття освітньої програми, оцінюється зв'язок та її узгодженість з місією і стратегією розвитку Університету, аналізується її вплив на формування контингенту студентів за наявними в Університеті освітніми програмами, розглядаються галузевий і регіональний контексти, порівнюються аналогічні освітні програми, що діють у закордонних і українських закладах вищої освіти.

За результатами розгляду цих питань відповідна кафедра звертається до

вченої ради навчально-наукового інституту / факультету з пропозицією розглянути на своєму засіданні доцільність і необхідність відкриття нової освітньої програми.

Вчена рада навчально-наукового інституту / факультету на своєму засіданні завершує аналітичний етап доцільності й потреби відкриття нової освітньої програми з урахуванням наявності науково-педагогічних / наукових працівників, котрі відповідають кваліфікаційним і кадровим вимогам до провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти, визначеним Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності, та достатності фінансових і матеріально-технічних ресурсів для її реалізації і приймає відповідну ухвалу.

Рішення про започаткування (відкриття) освітньої програми схвалює вчена рада Університету на підставі ухвали вченої ради навчально-наукового інституту / факультету й обґрунтування потреби відкриття освітньої програми (додаток И).

4.2. За умови позитивного рішення вченої ради Університету директор навчально-наукового інституту / декан факультету подає до відділу моніторингу та забезпечення якості освіти подання про призначення гаранта, кафедри, відповідальної за реалізацію освітньої програми, склад групи забезпечення освітньої програми, про що видається відповідний наказ ректора Університету. Крім цього, він своїм розпорядженням затверджує склад робочої групи з розроблення освітньої програми і в разі потреби – склад ради з якості вищої освіти спеціальності й подає копії у відділ моніторингу та забезпечення якості освіти.

Робоча група з розроблення освітньої програми у встановлені розпорядженням директора навчально-наукового інституту / декана факультету терміни розробляє проєкт освітньої програми.

Освітня програма розробляється на основі стандарту вищої освіти спеціальності та з урахуванням вимог професійних стандартів (українських та/або міжнародних) у відповідній сфері – за наявності останніх.

Проєкт освітньої програми мають послідовно розглянути:

- кафедра, відповідальна за реалізацію освітньої програми, позитивне рішення якої є підставою для передачі матеріалів на розгляд радою з якості вищої освіти спеціальності;

- рада з якості вищої освіти спеціальності, яка здійснює перевірку збалансованості та реалістичності проєкту освітньої програми, раціональності розподілу кредитів, повноти документального забезпечення та відповідності освітньої програми відповідному стандарту вищої освіти спеціальності, нормативно-правовим документам, місії та стратегії розвитку Університету. Позитивне рішення ради з якості вищої освіти спеціальності є підставою для розміщення Проєкту освітньої програми на офіційному сайті Університету для громадського обговорення протягом місяця.

Упродовж п'яти робочих днів після закінчення терміну громадського обговорення робоча група з розроблення освітньої програми аналізує пропозиції, що надійшли від стейкхолдерів, і за потреби вносить зміни до Проєкту освітньої програми. На сайті Університету після завершення громадського обговорення проєктів освітніх програм оприлюднюється зведена таблиця пропозицій

стейкхолдерів (додаток К).

Після цього освітню програму послідовно мають розглянути:

- кафедра, відповідальна за реалізацію освітньої програми, позитивне рішення якої є підставою для передачі матеріалів на розгляд ради з якості вищої освіти спеціальності;

- рада з якості вищої освіти спеціальності, яка здійснює перевірку відповідності внесених змін певному стандарту вищої освіти, нормативно-правовим документам, місії та стратегії Університету. Позитивне рішення ради з якості вищої освіти спеціальності є підставою для передачі матеріалів на розгляд вченої ради навчально-наукового інституту / факультету;

- вчена рада навчально-наукового інституту / факультету, яка оцінює відповідність освітньої програми всім вимогам, що висуваються до освітніх програм Університету. Висновок про ухвалення освітньої програми вченою радою навчально-наукового інституту / факультету є рекомендаційним для вченої ради Університету;

- вчена рада Університету.

Освітня програма затверджується рішенням вченої ради Університету і вводиться в дію наказом ректора.

4.3. Освітня програма може бути вилучена з переліку освітніх програм, що реалізуються в Університеті, за таких умов:

- за ініціативою кафедри, відповідальної за реалізацію освітньої програми / навчально-наукового інституту / факультету, відділу аспірантури й докторантури (для третього (освітньо-наукового) рівня), у разі відмови від реалізації освітньої програми;

- за ініціативою керівництва Університету;

- за ініціативою керівництва Університету, якщо внаслідок будь-якої з процедур внутрішнього / зовнішнього оцінювання якості освітньої програми отримано висновки про її низьку якість;

- на основі перегляду освітньої програми та прийняття рішення щодо її кардинальної зміни в разі зміни її назви. У такому разі освітня програма проходить затвердження як нова, а на ту, що існувала до цього, припиняється набір вступників. Після закінчення останнього курсу здобувачами вищої освіти, які були прийняті на навчання за цією освітньою програмою, її вилучають з переліку освітніх програм, що реалізуються в Університеті.

5. ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ, МОНІТОРИНГУ ТА ПЕРІОДИЧНОГО ПЕРЕГЛЯДУ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

5.1. Порядок реалізації освітньої програми регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Полтавському державному аграрному університеті». Для планування освітнього процесу на кожний навчальний рік директорат навчально-наукового інституту / деканат факультету складають робочий навчальний план за кожною освітньою програмою. Управління освітньою програмою здійснюється на адміністративному та академічному рівнях.

Адміністративне управління освітньою програмою здійснює відповідний директорат навчально-наукового інституту / деканат факультету. Його функції такі:

- організація та управління матеріально-технічним, інформаційним та інфраструктурним забезпеченням;
- профорієнтаційна робота зі вступниками;
- взаємодія з випускниками, роботодавцями, професіоналами-практиками;
- координація забезпечення якості освітньої програми;
- організація проведення самооцінювання освітньої програми тощо.

Академічне управління освітньою програмою здійснює гарант освітньої програми. Завданнями академічного управління освітньою програмою є:

- організація колегіального розроблення освітньої програми;
- здійснення спільно із завідувачами кафедр контролю за якістю викладання науково-педагогічних працівників, які забезпечують реалізацію освітньої програми;
- аналіз і впровадження ліпшого досвіду світової та вітчизняної освіти у зміст реалізації освітньої програми;
- взаємодія зі структурними підрозділами Університету з метою поліпшення якості реалізації освітнього процесу за освітньою програмою;
- взаємодія із внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами тощо.

5.2. Вимогами до розвитку освітньої програми та науково-педагогічних працівників, які її реалізують, є:

- безперервний процес розвитку;
- залучення здобувачів вищої освіти до розроблення, перегляду, оновлення освітньої програми;
- кваліфікація науково-педагогічних працівників, які реалізують освітню програму, відповідає вимогам, що установлені законодавством;
- науково-педагогічні працівники, котрі реалізують освітню програму, мають відповідний рівень викладацької компетентності, беруть участь у наукових дослідженнях, співпрацюють із внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами;
- до аудиторного навчання залучаються експерти в галузі, професіонали-практики тощо;
- оцінка результатів навчання включає в себе зворотний зв'язок здобувачів вищої освіти, що підтримує їхній розвиток;
- здобувачі вищої освіти беруть участь у програмах академічної мобільності, є учасниками неформальної освіти тощо.

5.3. Моніторинг освітньої програми являє собою оцінювання відповідності освітньої програми досягненням науки у певній галузі знань, тенденціям розвитку економіки та суспільства; своєчасності змін і оновлення з урахуванням освітніх потреб здобувачів вищої освіти, роботодавців та інших стейкхолдерів; спроможності здобувачів вищої освіти опанувати у повній мірі освітню програму; затребуваності на ринку праці фахівців, які здобули вищу освіту за відповідною освітньою програмою.

З метою моніторингу освітньої програми щорічно здійснюється опитування здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, які задіяні в реалізації освітньої програми, випускників, роботодавців та інших стейкхолдерів тощо.

Моніторинг освітньої програми може зорганізувати і провести гарант освітньої програми та відділ моніторингу і забезпечення якості освіти. До його проведення можуть бути залучені експерти, професіонали-практики, здобувачі вищої освіти та інші стейкхолдери.

5.4. З метою забезпечення якості освітньої програми не рідше одного разу на рік відбувається її перегляд.

Підставами для перегляду та оновлення освітньої програми можуть бути:

- пропозиції учасників освітнього процесу;
- пропозиції випускників, роботодавців та інших стейкхолдерів;
- результати моніторингу;
- зміни, що відбулися у науковому професійному полі, на ринку праці та / або освітніх послуг;
- об'єктивні зміни інфраструктури, інших ресурсних умов, що впливають на реалізацію освітньої програми;
- результати зовнішнього оцінювання якості освітньої програми, зокрема акредитаційна експертиза;
- затвердження / оновлення стандарту вищої освіти спеціальності, в межах якої реалізується освітня програма, та/або професійного стандарту тощо.

Перегляд та оновлення освітньої програми може відбуватися:

- з ініціативи та пропозицій гаранта освітньої програми / кафедри, відповідальної за реалізацію освітньої програми / вченої ради навчально-наукового інституту / факультету;
- з ініціативи і пропозицій органів студентського самоврядування різних рівнів;
- у разі зміни стратегії (програми) розвитку Університету.

При перегляді та оновленні освітньої програми до неї застосовуються процедури затвердження, аналогічні до процедур для нових освітніх програм, починаючи зі створення робочою групою з розроблення освітньої програми її проекту. У разі змін / оновлення стандарту вищої освіти спеціальності / професійного стандарту проект ОП не проходить громадського обговорення і схвалюється / затверджується відповідно до п. 4 цих Методичних рекомендацій.

5.5. Акредитаційна експертиза освітньої програми є добровільною і проводиться за ініціативи Університету відповідно до «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». Метою акредитації є встановлення відповідності якості освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою визначеним критеріям, допомога Університету у визначенні сильних і слабких сторін освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою, надання усім зацікавленим особам інформації про якість освітньої програми та освітньої діяльності за освітньою програмою.

Акредитація освітньої програми вперше проводиться, якщо на дату початку акредитаційної експертизи здобувачі вищої освіти першого набору виконали не менше 60 відсотків обсягу кредитів Європейської кредитно-трансферної системи за відповідною освітньою програмою.

Наступна (чергова) акредитація проводиться упродовж останнього року строку дії сертифіката про акредитацію або протягом строку дії умовної (відкладеної) акредитації. У разі непроведення чергової акредитації до завершення строку дії сертифіката про акредитацію чи строку дії умовної (відкладеної) акредитації така акредитація проводиться у тому самому порядку, що вперше. Університет має право достроково ініціювати проведення чергової акредитації.

Одна і та ж освітня програма може проходити акредитацію протягом одного навчального року лише один раз.

6. ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

6.1. Міждисциплінарні освітні програми розробляються відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Вимог до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01.02.2021 № 128, та вимог до створення міждисциплінарних освітньо-наукових програм, які передбачено затвердженими в установленому порядку стандартами вищої освіти.

Метою запровадження міждисциплінарних ОП на вищих рівнях освіти є підготовка фахівців, які спроможні розв'язувати комплексні проблеми в умовах невизначеності, а також забезпечувати подальший розвиток наукового знання.

Міждисциплінарна ОП передбачає опанування знань на межі галузей знань, спеціальностей та/або належить до кількох спеціальностей, які й визначають її предметну область. Інформація про відповідні галузі, спеціальності зазначається в документі про здобуту вищу освіту, що видається після успішного завершення програми, як елемент опису освітньої кваліфікації. Зміст міждисциплінарної освітньої програми має відповідати предметній області, що визначена цими галузями, спеціальностями.

Програма вважається міждисциплінарною, якщо обсяг освітніх компонентів у кредитах ЄКТС, що може бути віднесений до відповідних спеціальностей, які визначають її предметну область, є приблизно однаковим.

Міждисциплінарна освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків.

Міждисциплінарні ОП можуть створюватися із залученням до предметної області будь-яких галузей і спеціальностей, крім тих, що містяться у Переліку спеціальностей, здобуття ступеня освіти з яких необхідне для доступу до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання.

Міждисциплінарні освітні програми можуть створюватися на всіх рівнях вищої освіти в межах міждисциплінарної предметної області.

Міждисциплінарні ОП проєктуються так, щоб забезпечити досягнення

обраних основних результатів навчання з-поміж тих, які передбачено стандартами вищої освіти спеціальностей, що становлять її предметну область, формування компетентностей згідно з відповідним кваліфікаційним рівнем Національної рамки кваліфікацій.

Міждисциплінарні ОП проєктуються так, що особи, які здобули освіту за цією програмою, користуються всіма професійними правами, визначеними законодавством з урахуванням міждисциплінарного характеру здобутої освіти, та академічними правами, передбаченими для осіб, які здобули освіту такого ж рівня за галузями та спеціальностями, що формують її предметну область.

Вибір форми реалізації міждисциплінарної ОП (форми здобуття освіти) здійснюється з урахуванням обмежень, передбачених стандартами вищої освіти для відповідних спеціальностей (галузей) і рівнів освіти.

Акредитація міждисциплінарних ОП здійснюється в передбаченому законодавством порядку.

6.2. Міждисциплінарна ОП не передбачає досягнення всіх результатів навчання, визначених стандартами вищої освіти спеціальностей відповідних рівнів за всіма спеціальностями, що визначають її предметну область, у повному обсязі.

Міждисциплінарна програма має забезпечувати:

- формування у здобувачів освіти загальних компетентностей, спільних для стандартів, що визначають її предметну область;
- формування у здобувачів освіти спеціальних (фахових) компетентностей, передбачених кожним із таких стандартів, на рівнях, достатніх для реалізації інтегральної компетентності у визначеній предметній області;
- набуття компетентностей і результатів навчання відповідного рівня вищої освіти та відповідного кваліфікаційного рівня, визначеного Національною рамкою кваліфікацій.

6.3. Для сприяння у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії та реалізації права здобувача освіти на вибір навчальних дисциплін у рамках міждисциплінарної ОП розробляються вибіркові освітні компоненти, виконання яких забезпечує поліпшення підготовки (підвищення рівня сформованості спеціальних (фахових) компетентностей) за однією зі спеціальностей, що визначають її предметну область, поглиблене ознайомлення з окремими вимірами міждисциплінарної області або її інтегрування з цілісною картиною світу, розвиток загальних компетентностей науковця. Реалізація права здобувача освіти на вибір навчальних дисциплін має сприяти досягненню ним передбаченої ОП інтегральної компетентності як узагальненого опису його кваліфікаційного рівня.

6.4. У разі позитивного рішення вченої ради Університету про відкриття ОП директор (-и) навчально-наукового (-их) інституту (-тів) / декан (-и) факультету (-тів) подають до відділу моніторингу та забезпечення якості освіти спільне подання про призначення гаранта, кафедри, відповідальної за реалізацію освітньої програми, склад групи забезпечення освітньої програми, про що видається відповідний наказ ректора Університету.

Окрім цього, розпорядженням першого проректора на підставі спільного подання директора (-ів) навчально-наукового (-вих) інституту (-тів) / декана (-ів) факультету (-ів) затверджується склад робочої групи з розроблення освітньої програми.

Робоча група з розроблення освітньої програми у встановлені розпорядженням першого проректора терміни розробляє проєкт освітньої програми.

У процесі розроблення і затвердження міждисциплінарної ОП її погоджують кафедри, відповідальні за її реалізацію, схвалюють ради з якості вищої освіти спеціальностей, що формують її предметну область, вчені ради навчально-наукових інститутів / факультетів, затверджує вчена рада Університету у встановленому порядку.

7. ГАРАНТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

7.1. Гарант освітньої програми – науково-педагогічний/науковий працівник, відповідальний за якість освітньої програми, має вищу освіту та/або науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною освітньою програмою. Цей працівник може бути гарантом лише однієї освітньої програми.

Гарант має знати чинне законодавство України у сфері освіти і науки, матеріали Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, нормативну базу Університету та керуватися ними у своїй професійній діяльності.

Гарант призначається наказом ректора за поданням директора навчально-наукового інституту / декана факультету, на підставі рішення засідання кафедри, відповідальної за реалізацію освітньої програми.

Гарант є головою групи забезпечення освітньої програми та робочої групи з розроблення освітньої програми.

7.2. Гарант освітньої програми зобов'язаний:

- брати участь у керівництві освітньою програмою;
- координувати роботи із розроблення / перегляду / оновлення освітньої програми, навчального плану та навчально-методичного забезпечення її освітніх компонентів;

- забезпечувати відповідність змісту освітньої програми стандарту вищої освіти спеціальності, а в разі його відсутності – відповідності програмних результатів навчання дескрипторам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня;

- забезпечувати моніторинг і періодичний перегляд освітньої програми з урахуванням пропозицій внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів, тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також позитивного досвіду реалізації аналогічних вітчизняних та іноземних програм з метою забезпечення якісної реалізації освітньої програми, її удосконалення та актуалізації;

- контролювати забезпечення освітньої програми необхідними інформаційними, матеріально-технічними ресурсами, навчально-методичними матеріалами тощо та пропонувати відповідні організаційні заходи;

- забезпечувати формування та реалізацію політики забезпечення якості освітньої діяльності на рівні освітньої програми спільно із завідувачами та науково-педагогічними працівниками кафедр, які здійснюють освітній процес за освітньою програмою;

- організовувати заходи з метою популяризації принципів і норм академічної доброчесності;

- забезпечувати підготовку та проходження процедур зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (акредитації освітньої програми);

- забезпечувати підготовку відомостей про самооцінювання освітньої програми та завантаження їх, а також інших документів щодо освітньої програми до кабінету гарант електронної системи НАЗЯВО;

- дотримуватися норм етичної поведінки, академічної доброчесності й запобігати виникненню конфліктних ситуацій на усіх етапах реалізації освітньої програми та вживати заходи щодо забезпечення дотримання цих норм усіма учасниками освітнього процесу.

7.3. У межах реалізації завдань гарант освітньої програми має право:

- ініціювати достроковий перегляд / оновлення та/або закриття освітньої програми;

- ініціювати рішення щодо врахування при внесенні змін до освітньої програми пропозицій учасників освітнього процесу та зовнішніх стейкхолдерів;

- брати участь у розробленні навчальних планів, робочих навчальних планів, програм практик, інших нормативних документів;

- отримувати від структурних підрозділів Університету інформацію про реалізацію освітньої програми;

- ініціювати та/або проводити опитування внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів щодо якості освітньої програми;

- брати участь у здійсненні контролю за якістю роботи науково-педагогічних працівників, які забезпечують реалізацію освітніх компонентів освітньої програми;

- вносити за результатами моніторингу освітньої програми пропозиції щодо формування та зміни кадрового складу науково-педагогічних працівників, які забезпечують реалізацію освітніх компонентів, із урахування освітньої та/або професійної кваліфікації, їхніх кваліфікаційних показників відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, сфери їхніх наукових інтересів, досвіду викладання та практичної роботи тощо;

- брати участь у засіданнях кафедр із питань кадрового забезпечення навчального процесу з освітніх компонентів освітньої програми;

- вносити пропозиції щодо призначення чи зміни наукових керівників здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії;

- брати участь у засіданнях екзаменаційних комісій з атестації здобувачів вищої освіти, які навчаються за відповідною освітньою програмою;

- вносити пропозиції щодо навчально-методичного, інформаційного, матеріально-технічного, організаційного забезпечення реалізації освітньої програми;

- вносити пропозиції щодо заохочення учасників освітнього процесу, які

беруть участь у реалізації освітньої програми та її акредитації;

- підвищувати професійну кваліфікацію та розвивати менеджерські компетентності шляхом участі у тренінгах, семінарах і в заходах організованого навчання для гарантів освітніх програм тощо.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Методичні рекомендації набувають чинності з моменту їх затвердження вченою радою Університету та введення в дію наказом ректора.

8.2. Контроль за виконанням Методичних рекомендацій покладається на проректора з науково-педагогічної роботи.

8.3. У разі внесення змін або доповнень у державні нормативно-правові документи, що регламентують питання цих Методичних рекомендацій, відповідні пункти втрачають свою чинність і набувають чинності внесені зміни.

ДОДАТКИ

Зразки оформлення титульного аркуша освітньо-професійної / освітньо-наукової і міждисциплінарної освітньої програм

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА / ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

НАЗВА ОПП / ОНП

*Першого (бакалаврського) / Другого (магістерського)
/ Третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти*
за спеціальністю **код і найменування**
галузі знань **шифр і назва**

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова вченої ради

_____ **Валентина АРАНЧІЙ**

(протокол № _____ від «__» _____ 20__ р.)

Освітня програма вводиться в дію з

«__» _____ 20__ р.

Ректор _____ **Олександр ГАЛИЧ**

(наказ № _____ від «__» _____ 20__ р.)

Полтава 20__ р.

Продовження додатка А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

НАЗВА ОП

*Першого (бакалаврського) / Другого (магістерського)
/ Третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальностями код і найменування
галузі знань (галузей знань) шифр і назва*

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова вченої ради

_____ Валентина АРАНЧІЙ
(протокол № _____ від «__» _____ 20__ р.)

Освітня програма вводиться в дію з

«__» _____ 20__ р.

Ректор _____ Олександр ГАЛИЧ

(наказ № _____ від «__» _____ 20__ р.)

Полтава 20__ р.

Зразок оформлення Листа погодження та Передмови освітньої програми

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-професійної / освітньо-наукової програми

Проректор з науково-педагогічної роботи	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
Керівник відділу моніторингу та забезпечення якості освіти	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
Начальник навчального відділу	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
Директор навчально-наукового інституту / декан факультету	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
Завідувач аспірантурою і докторантурою ¹	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
Гарант програми	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

ВНЕСЕНО Кафедрою _____ Протокол № ___ від « ___ » _____ 20 __ р. Завідувач кафедри	_____	
СХВАЛЕНО Радою з якості вищої освіти спеціальності « _____ » Протокол № ___ від « ___ » _____ 20 __ р. Голова ради з якості вищої освіти спеціальності	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
СХВАЛЕНО Вченою радою навчально-наукового інституту / факультету _____ Протокол № ___ від « ___ » _____ 20 __ р. Голова вченої ради	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

¹ Якщо це освітня програма для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ міждисциплінарної освітньої програми

Проректор з науково-педагогічної роботи	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
Керівник відділу моніторингу та забезпечення якості освіти	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
Начальник навчального відділу	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
Директор навчально-наукового інституту / декан факультету	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
Завідувач аспірантурою і докторантурою ¹	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
Гарант програми	_____	Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

ВНЕСЕНО Кафедрою _____ Протокол № _____ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____ Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ	ВНЕСЕНО Кафедрою _____ Протокол № _____ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____ Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
СХВАЛЕНО Радою з якості вищої освіти спеціальності «_____» Протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Голова ради з якості вищої освіти спеціальності _____ Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ	СХВАЛЕНО Радою з якості вищої освіти спеціальності «_____» Протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Голова ради з якості вищої освіти спеціальності _____ Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ
СХВАЛЕНО Вченою радою навчально-наукового інституту /факультету _____ Протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Голова вченої ради _____ Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ	СХВАЛЕНО Вченою радою навчально-наукового інституту /факультету _____ Протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Голова вченої ради _____ Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

ПЕРЕДМОВА

Розроблено робочою групою з розроблення освітньої програми у складі:

Прізвище, ім'я, по батькові члена робочої групи з розроблення освітньої програми	Науковий ступінь, вчене звання (для НПП / НП), назва освітньої програми, рівень вищої освіти (для здобувачів вищої освіти)	Посада, назва закладу вищої освіти / установи / організації, місце її розташування
Панасенко Тетяна Сергіївна, <i>гарант</i>	кандидат педагогічних наук, доцент	доцент кафедри економіки, Полтавський державний аграрний університет
Науменко Максим Олегович	освітня програма «Управління проектами», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	
Коваленко Богдан Васильович		начальник відділу кадрів, ТОВ «Альфа», м. Полтава
.....		

Рецензії зовнішніх стейкхолдерів (зокрема роботодавців, випускників,
органів місцевої влади, інших ЗВО тощо):

Прізвище, ім'я, по батькові рецензента	Посада, назва установи / організації, місце її розташування
Авраменко Ольга Андріївна	головний бухгалтер, ФОП «Акцент», м. Миргород

Зразок оформлення Профілю освітньої програми

1. Профіль освітньо-професійної / освітньо-наукової програми «_____»

1 – Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти, навчально-наукового інституту / факультету кафедри, відповідальної за реалізацію освітньої програми	Полтавський державний аграрний університет, навчально-науковий інститут економіки, управління права та інформаційних технологій, кафедра економіки та міжнародних економічних відносин
Ступінь вищої освіти	Бакалавр / Магістр / Доктор філософії
Галузь знань (галузі знань – для міждисциплінарних ОП)	Зазначаються шифр і назва галузі (галузей) знань
Спеціальність (Спеціальності – для міждисциплінарних ОП)	Зазначаються код і найменування спеціальності (спеціальностей)
Офіційна назва освітньої програми	Вказується офіційна назва освітньої програми
Освітня кваліфікація	Освітня кваліфікація визначається згідно зі статтею 7 Закону України «Про вищу освіту» і складається з інформації про здобутий особою ступінь вищої освіти, спеціальність (спеціальності) та спеціалізацію (за наявності)
Професійна кваліфікація	Зазначається у разі присвоєння; при цьому коротко описується процедура її присвоєння
Кваліфікація у дипломі	Ступінь вищої освіти Спеціальність (спеціальності) Спеціалізація (зазначити назву спеціалізації за наявності) Освітня програма (зазначити назву програми)
Форма здобуття освіти та розрахункові строки виконання освітньої програми за кожною з них	Зазначаються форми здобуття освіти відповідно до Закону України «Про вищу освіту», за якими здійснюватиметься підготовка фахівців на відповідному рівні вищої освіти за відповідною освітньою програмою інституційна (очна (денна), заочна) Розрахунковий строк виконання освітньої програми за очною (денною) формою здобуття освіти Розрахунковий строк виконання освітньої програми за очною (заочною) формою здобуття освіти

Мова (мови) викладання	Державна або Державна, англійська
Цикл / рівень	Для бакалаврів: НРК – 6-й рівень, EQF – 6-й рівень, QF-EHEA – перший цикл, Для магістрів: НРК – 7-й рівень, EQF-LLL – 7-й рівень, QF-EHEA – другий цикл, Для докторів філософії: НРК – 8-й рівень, EQF-LLL – 8-й рівень, QF-EHEA – третій цикл
Тип диплома та обсяг освітньо-професійної / освітньо-наукової програми	Тип диплома – одиничний, подвійний, спільний. <i>Обсяг вказується в кредитах ЄКТС і роках.</i> <i>Приклад:</i> Диплом магістра, одиничний, 90 кредитів ЄКТС, термін навчання – 1 рік 4 місяці
Вимоги до освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою	<i>Вказуються відповідно до стандартів вищої освіти.</i> <i>У разі потреби вказується, що обмежує переведення на зазначену освітню програму</i>
Наявність акредитації	<i>Подається інформація про акредитацію ОП, зокрема, іноземну чи міжнародну.</i> <i>Вказується:</i> <i>- назва організації, номер і дата документа, якими надано акредитацію зазначеній програмі;</i> <i>- країна, в якій ця організація розташована;</i> <i>- назва і реквізити документа, яким регламентовано термін дії акредитації.</i> <i>Приклад:</i> Міністерство освіти і науки України, наказ № 275 від 21 квітня 2018 року; Україна; Сертифікат серія НД № 2288972, термін дії до 1 липня 2025 р.
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньо-професійної / освітньо-наукової програми	<i>Вказується адреса сторінки освітньої програми на офіційному сайті Університету</i>
2 – Мета освітньо-професійної / освітньо-наукової програми	
<i>Чітко та коротко формулювання (в одному-двох реченнях) описується мета освітньої програми</i>	
3 – Характеристика освітньо-професійної / освітньо-наукової програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	Галузь знань <u>шифр і назва</u> , спеціальність <u>код і найменування</u> , освітня програма <u>Назва</u> Об'єкт вивчення: ... Цілі навчання:

	Теоретичний зміст предметної області ... Методи, методики та технології ... Інструменти й обладнання:
Орієнтація освітньо-професійної / освітньо-наукової програми	Освітньо-професійна або освітньо-наукова. <i>Відповідно до МСКО освітньо-професійна / освітньо-наукова програма може мати академічну або прикладну орієнтацію.</i> <i>Доцільно коротко охарактеризувати наукову орієнтацію та професійні (спеціалізаційні) акценти</i>
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Загальна / спеціальна освіта в галузі / предметній області / спеціальності Ключові слова
Особливості освітньо-професійної / освітньо-наукової програми	<i>Наприклад: обов'язковий семестр міжнародної мобільності; реалізується англійською мовою; вимагає спеціальної практики тощо.</i> <i>Також можуть вказуватися узгодженість ОП із програмами інших країн, експериментальний характер ОП та інші особливості, які надає Закон України «Про вищу освіту» в контексті академічної автономії</i>
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	<i>Коротко вказуються види економічної діяльності (за КВЕД), професійні назви робіт (за ДКП). Можливості професійної сертифікації</i>
Подальше навчання. Академічні права	<i>Вказуються можливості для продовження навчання на вищому рівні</i>
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	<i>Коротко (до 3-х рядків) описуються основні підходи, методи та технології, які використовуються в освітній програмі</i>
Оцінювання	<i>Наприклад: усне опитування, виконання тестових завдань, практичних завдань / задач, усні та письмові екзамени, практика, презентації, кваліфікаційна робота тощо</i>
6 – Програмі компетентності	
Інтегральна компетентність	<i>Формулюється шляхом конкретизації інтегральної компетентності відповідного стандарту вищої освіти в контексті особливостей освітньої програми. За відсутності Стандарту вищої освіти спеціальності за основу береться опис відповідного кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій (НРК)</i>

<p>Загальні компетентності (ЗК)</p>	<p>Рекомендується у разі потреби з урахуванням особливостей конкретної освітньої програми вибирати (додаткові до визначених Стандартом вищої освіти спеціальності) компетентності із переліку загальних компетентностей проєкту Тюнінг.</p> <p>Виокремлюються:</p> <ul style="list-style-type: none"> - компетентності, визначені Стандартом вищої освіти спеціальності, та в разі наявності в професійному стандарті; - компетентності, визначені Університетом
<p>Фахові компетентності спеціальності (ФК)</p>	<p>Корелює з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК, назви компетентностей формулюються з урахуванням категорій компетентностей НРК: знання, уміння / навички, комунікація, автономія і відповідальність.</p> <p>Рекомендується використовувати міжнародні зразки (проєкт Тюнінг, стандарти QAA тощо)</p> <p>Виокремлюються:</p> <ul style="list-style-type: none"> - компетентності, визначені Стандартом вищої освіти спеціальності, та в разі наявності в професійному стандарті; - компетентності, визначені Університетом. <p>Якщо освітньою програмою передбачено наявність декількох неформальних спеціалізацій, то програмні компетентності доцільно формулювати для кожної спеціалізації окремо</p>
<p>7 – Програмні результати навчання</p>	
	<p>Виокремлюються:</p> <ul style="list-style-type: none"> - програмні результати навчання, визначені Стандартом вищої освіти спеціальності (стандарт визначає нормативний зміст підготовки – узагальнені результати навчання, які корелюються з програмними компетентностями), та в разі наявності професійним стандартом; - програмні результати навчання, визначені Університетом. <p>Програмні результати навчання формулюються в активній формі з урахуванням різних рівнів складності у когнітивній сфері (таксономія Блума), а також в афективній і психомоторній сферах</p>

8 – Ресурсне забезпечення реалізації освітньо-професійної /освітньо-наукової програми	
Кадрове забезпечення	<i>Вказуються специфічні характеристики кадрового забезпечення, зокрема можлива участь закордонних фахівців, гостьових професорів, професіоналів-практиків тощо</i>
Матеріально-технічне забезпечення	<i>Вказуються специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення, лабораторії тощо</i>
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	<i>Вказуються специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення</i>
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	<i>Вказуються, наприклад, укладені угоди про академічну мобільність, про подвійне дипломування тощо</i>
Міжнародна кредитна мобільність	<i>Вказуються, наприклад, укладені угоди про міжнародну академічну мобільність (Еразмус+ К1), про подвійне дипломування, про тривалі міжнародні проєкти, які передбачають включене навчання здобувачів вищої освіти тощо</i>
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Навчання іноземних здобувачів вищої освіти здійснюється на підставі Закону України «Про вищу освіту»

Зразок оформлення Переліку компонентів освітньої програми

2. Перелік компонентів освітньо-професійної / освітньо-наукової програми та їх логічна послідовність

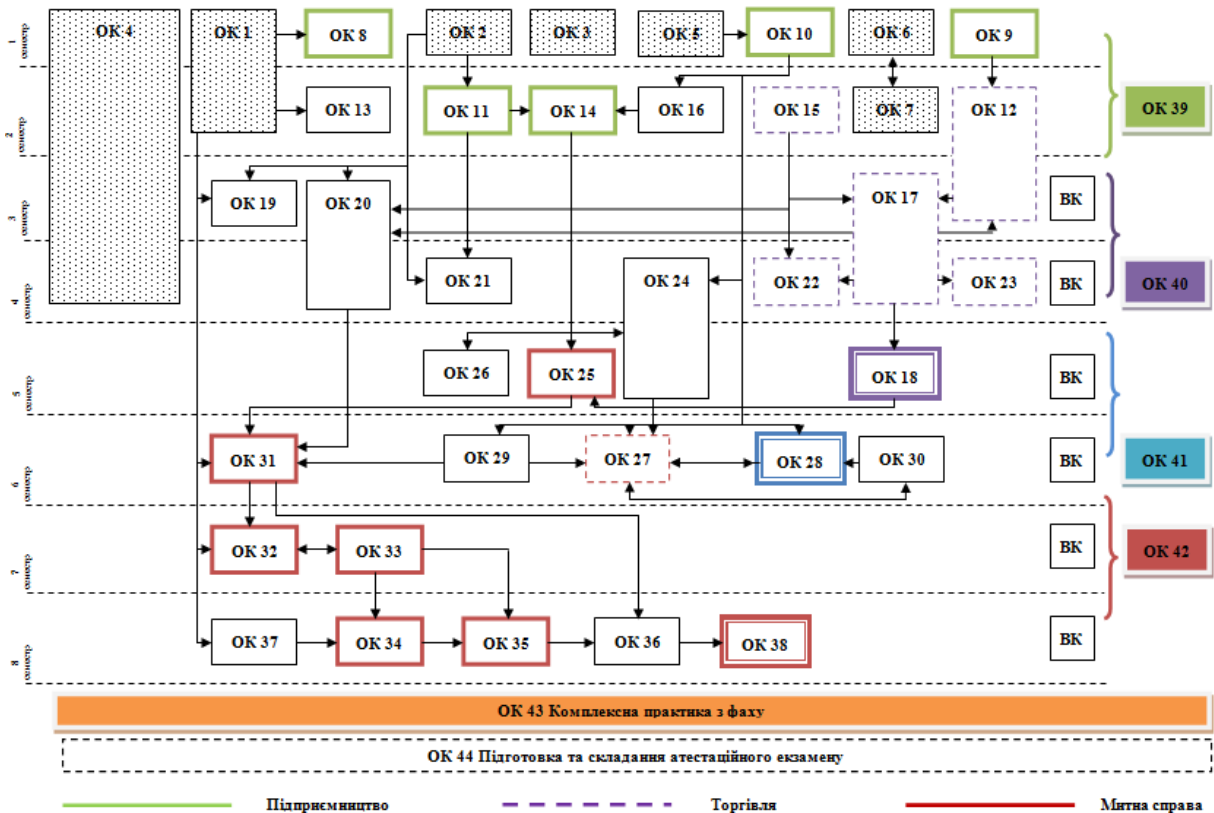
2.1. Перелік компонентів освітньо-професійної / освітньо-наукової програми

Код ОК	Компоненти освітньо-професійної / освітньо-наукової програми (навчальні дисципліни, курсові роботи (проекти), практики тощо)	Кількість кредитів ЄКТС	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти освітньо-професійної / освітньо-наукової програми			
ОК 1.			
ОК 2.			
ОК 3.			
...			
Загальний обсяг обов'язкових компонентів:			
Вибіркові компоненти освітньо-професійної / освітньо-наукової програми²			
Загальний обсяг вибірових компонентів:			
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ			

² Згідно із Законом України «Про вищу освіту» здобувачі вищої освіти мають право на «вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених освітньою програмою (не менше ніж 10 відсотків для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання). При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням із керівником відповідного факультету чи підрозділу».

2.2. Структурно-логічна схема освітньо-професійної / освітньо-наукової програми

Зразок подання структурно-логічної схеми освітньої програми у вигляді графа

Дисципліни загальної підготовки. Блок обов'язкових дисциплін.

Дисципліни професійної підготовки. Блок обов'язкових дисциплін.

Зразок оформлення Форми атестації здобувачів вищої освіти

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Подається інформація про види (форми) підсумкової атестації згідно зі Стандартом вищої освіти спеціальності, а також додатково визначені Університетом, і документи, які отримує випускник на основі її успішного проходження.

Форми атестації здобувачів вищої освіти	<i>Зазначаються форми атестації здобувачів вищої освіти за освітньою програмою</i>
Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)	<i>Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Кваліфікаційна робота оприлюднюється / розміщується в репозитарії Університету</i>
Вимоги до атестаційного екзамєну / кваліфікаційного іспиту (іспитів) за спеціальністю / єдиного державного кваліфікаційного іспиту за спеціальністю (за наявності)	<i>Зазначаються у разі наявності вимоги до процедури та/або особливих умов проведення атестаційного екзамєну / кваліфікаційного іспиту (іспитів) за спеціальністю / єдиного державного кваліфікаційного іспиту за спеціальністю</i>
Вимоги до публічного захисту (демонстрації) (за наявності)	<i>Указуються у разі наявності вимоги до процедури та/або особливих умов проведення публічного захисту (демонстрації)</i>
Документи, які отримує випускник на підставі успішного проходження атестації	<i>Документ встановленого зразка про присудження ступеня вищої освіти бакалавр / магістр / доктор філософії із присвоєнням кваліфікації (зазначити, якої саме)</i>

*Зразок оформлення Матриці відповідності програмних компетентностей
компонентам освітньої програми*

**4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам
освітньо-професійної / освітньо-наукової програми**

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	...	ОК n
ЗК 1	•				•		•	
ЗК 2	•			•				
ЗК 3			•			•		•
...		•				•		
ЗКk			•			•		•
ФК 1	•		•	•	•		•	
ФК 2		•			•		•	•
ФК 3		•		•	•			
...		•				•		
ФКk		•		•	•			

Навпроти відповідної компетентності (загальної, фахової) та компонента ставиться знак відповідності «•».

*Зразок оформлення Матриці забезпечення програмних результатів навчання
відповідними компонентами освітньої програми*

**5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) (ПР)
відповідними компонентами освітньо-професійної /
освітньо-наукової програми**

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	...	ОК n
ПРН 1	•	•				•		
ПРН 2			•	•			•	•
...	•			•			•	
ПРН k		•	•		•	•		•

Навпроти відповідного програмного результату навчання та компонента ставиться знак відповідності «•».

*Зразок оформлення Обґрунтування необхідності відкриття
освітньо-професійної /освітньо-наукової програми*

Голові вченої ради
Полтавського державного
аграрного університету
професору Аранчій В. І.
голови вченої ради навчально-
наукового інституту / факультету
Прізвище, ініціали

ОБҐРУНТУВАННЯ
необхідності відкриття освітньо-професійної / освітньо-наукової
програми

« _____ »

1. Загальна інформація про освітню програму

Повна назва навчально-наукового інституту / факультету	
Шифр і назва галузі знань	
Код і назва спеціальності	
Тип і назва освітньої програми	
Ступінь вищої освіти	
Освітня кваліфікація	
Професійна кваліфікація (у разі присвоєння)	
Форма здобуття освіти і обсяг освітньої програми (в кредитах ЄКТС і роках)	
Міждисциплінарність освітньої програми	
Мета освітньої програми	
Предметна область	
Орієнтація освітньої програми	
Кафедра, відповідальна за реалізацію освітньої програми	
Гарант освітньої програми	

2. Опис необхідності відкриття освітньої програми (до 500 слів, у довільній формі: для чого відкривати цю освітню програму, які її переваги для випускників, які позитивні очікування для Університету / навчально-наукового інституту / факультету від її відкриття тощо).

3. Особливість (унікальність) освітньої програми (в довільній формі до 300 слів).

4. Обґрунтування наявності попиту на випускників за профілем освітньої програми (в довільній формі до 300 слів: які установи / підприємства / організації

зацікавлені в цій освітній програмі і чому, де будуть працевлаштовані її випускники, які конкурентні переваги вони матимуть тощо).

5. Опис наявних матеріально-технічних ресурсів для реалізації освітньої програми (в довільній формі до 300 слів).

6. Склад групи забезпечення освітньої програми:

№ з/п	Показник	Детальний опис показника
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічного працівника (НПП)		
1.	Основне місце роботи, посада	
2.	Освітня (базова) кваліфікація - найменування закладу, який закінчив науково-педагогічний працівник, - рік завершення навчання в закладі, - спеціальність, кваліфікація згідно з документом про вищу освіту, - серія, номер	
3.	Освітня кваліфікація - науковий ступінь, - шифр і найменування наукової спеціальності, - тема дисертації (серія, номер, дата, ким виданий диплом), - вчене звання, за якою кафедрою (спеціальністю) присвоєно (серія, номер, дата, ким виданий атестат)	
4.	Професійна кваліфікація - відомості про досвід професійної діяльності (заняття) за відповідним фахом (спеціальністю, спеціалізацією) із зазначенням посади та строку роботи на цій посаді (крім педагогічної, науково-педагогічної, наукової діяльності), - керівництво (консультування) дисертації на здобуття наукового ступеня за спеціальністю (ППП дисертанта, здобутий науковий ступінь, спеціальність, назва дисертації, рік захисту, серія, номер, дата, ким виданий диплом), - наявність публікацій у наукових виданнях, які включені до переліку фахових видань України, до наукометричних баз, зокрема Scopus, Web of Science Core Collection), упродовж останніх п'яти років	
5.	Досягнення у професійній діяльності (відповідно до п. 38 Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності) <i>(азначити лише пункти Ліцензійних умов)</i>	
6.	Відомості про підвищення кваліфікації (найменування закладу, вид документа, тема, дата видачі та кількість навчальних кредитів (годин))	
7.	Висновок про відповідність НПП	
....		

7. Потреби для реалізації освітньої програми (у довільній формі: чи є потреба у спеціальному обладнанні, додатковому матеріальному забезпеченні, додаткових договорах з базами для проходження практик тощо).

Розглянуто і схвалено на засіданні вченої ради навчально-наукового інституту / факультету від «__» _____ 20__ року, протокол № _____

Голова вченої ради

навчально-наукового інституту / факультету

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Додаток К

Зразок оформлення Узагальнення пропозицій і зауважень стейкхолдерів

Узагальнення пропозицій і зауважень стейкхолдерів Полтавського державного аграрного університету

Назва освітньої програми, рівень вищої освіти,
освітня програма була на громадському обговоренні у період з ___ по ___
активне посилання на проєкт ОП

Категорія стейкхолдерів	Власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ	Місце роботи (навчання)	Зміст пропозиції та її обґрунтування	Примітка про врахування / неврахування пропозиції